

TEFSİR KOORDİNASYON TOPLANTILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

Faruk TUNCER

Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, DİKAB, Öğretim Üyesi, Yrd. Doç. Dr.

TEFSİR KOORDİNASYON TOPLANTILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Özet: Bu makalede, Tefsir Ana Bilim Dalı Koordinasyon toplantılarına temas edeceğiz. Yaklaşık on yıla varmak üzere olan bu toplantılarda konuşulan konular, dile getirilen öneriler, teklifler ve sorunları genel bir değerlendirmeye tabi tutacağız. Bunu yaparken özellikle Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim'in eğitim ve öğretime tabi tutan Tefsir İlminin ülkemizdeki ilahiyat fakültelerinde nasıl okutulduğu ve bu derslerin daha verimli hale getirmek için ne gibi teklif ve önerilerde bulunduğu konu edecek sonrada genel tablonun bir değerlendirmesini yapacağız.

Anahtar Kelimeler: Kuran, Tefsir, Koordinasyon toplantıları

I. GİRİŞ

Son yıllarda İlahiyat fakültelerindeki anabilim dalları kendi aralarında tanışmak, kaynaşmak, iletişimi artırmak, doğrudan bilgi alışverişinde bulunmak, kendi bilim dallarında ortaya çıkan problemleri ve yeni gelişmeleri takip etmek ve görüşüp tartışmak amacıyla yılda bir defa olmak üzere toplantılar düzenlenmektedir. Genellikle her yıl bir şehirde ve oradaki fakültenin organizasyonu ile düzenlenen bu toplantıların Tefsir Anabilim Dalında yapılanı, ilk kez 2005 senesinde Van'da Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde gerçekleştirilmiştir. Sonraki yıllarda ise 2006 senesinde Kayseri, 2007'de İzmir, 2008'de Marmara, 2009'da Erzurum, 2010'da Konya, 2011'de İstanbul ve nihayet son olarak 2012 senesinde Çorum Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi uhdesinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantılarda en azından akademisyenlerin birbirleri ile görüşüp fikir teatisinde bulunmak, bir yıl içinde yapılan akademik tez ya da makaleler konusunda birbirlerini haberdar etmek gibi son derece önemli bir fonksiyon eda etmektedir. Dolayısıyla hiçbir faydası olmasa bile, bu yeterli bir nedendir. Şimdi bu toplantılar ve tefsir sahası ile ilgili alınan kararlar ve bunların ne kadarının uygulandığı ne kadarının uygulanmadığını görmek ve ileriye dönük tefsir sahasındaki akademik çalışmaların kalite ve seviyesini yükseltmek adına bu toplantıların genel bir değerlendirmesini yapmaya çalışacağız.

Onuncusuna hazırlanan Tefsir akademisyenleri koordinasyon toplantısı aralıksız olarak devam etmektedir. Bu toplantılarda, alanla ilgili çalışmaların daha verimli olması ve gelecek adına genç

THE MEETINGS OF THE COORDINATION DEPARTMENT OF INTERPRETATION

Abstract: In this article, we will contact the meetings of the Coordination Department of Interpretation. The topics discussed at these meetings in order to reach nearly ten years, said the recommendations, proposals and issues will keep an overall assessed. In doing so, especially the Book of Allah, the Quran Tafsir Subjects, the country holding the theological faculties of education and training in how to be taught / taught to, and what kind of courses on offer and suggestions to make it more efficient will be subject to an assessment of the overall picture then will do.

Keywords: Qur'an, Interpretation, Coordination meetings

akademisyenlerin ciddi çalışmalar ortaya koyabilmesi için bu sahada daha fazla sayıda akademisyenin düşünmesine, düşünce üretmesine ve yazmasına ihtiyaç vardır.

Yaklaşık 10 yılı bulan toplantıların genel bir değerlendirmesi ayrıntılı olarak birazdan yapılacaktır. Ancak burada konuya giriş mahiyetinde bazı konulara dikkat çekmek yararlı olacaktır.

Söz konusu toplantılar mutlaka faydadan hali olmamıştır. Hiçbir yararı olmasa bile akademisyenlerin birbirlerini görmeleri, yaptıkları çalışmalardan haberdar olmaları, alanla ilgili gelişmeleri müzakere etmeleri başlı başına önemli hususlardır. Ancak bununla beraber şu ana kadar yapılan toplantıların bir kısım eksik ya da tamamlanmayı bekleyen yönleri olduğu da ortadadır.

Hemen ifade etmek gerekir ki bu toplantılar, her şeyden önce sadece tefsir akademisyenleri arasında yapılan bir lobi olma özelliği taşıyan toplantılar serisi olmaktan uzaktır. Çünkü bu toplantılar bir anlamda düşünce üreten ve ilmi merkeze alan serbest teşebbüslerdir. Herhangi bir beklentisi ya da yaptırım uygulamayı hedeflememektedir.

Yine bu toplantılar sadece tefsir akademisyenlerinin bir araya gelip kendi sorunlarının konuşulduğu toplantılar olarak mı devam etmelidir? Yoksa Temel İslami bilimlerin arasında özellikle hadis ve fıkıh gibi alanlarla yakın ilişkisi, birbirinden bağımsız olamayacak kadar iç içe olması nedeniyle bütün olarak mı ele alınmalıdır?

Ayrıca bu toplantıların en azından, Kuranın güncel sorunlar karşısında ne söylediği ya da Türk toplumunda Kuran algısının geniş halk kitleleri tarafından nasıl

* Bu çalışmada, koordinasyon toplantıları hakkında özellikle Prof. Dr. İsmail ÇALIŞKAN tarafından daha önce yayımlanmış bulunan makalelerden [1;2;3;4] yararlanılmıştır.

anlaşıldığı ve yorumlandığı sorunu üzerinde düşünce üretmelidir. Buna şiddetle ihtiyaç vardır. Çünkü dinin en temel kaynağı olan Kur'anı Kerim hakkında -avami ifadesiyle- ağzı olanın konuştuğu bir zeminde sahanın otoritesi ve asıl konuşması gereken tefsir alimlerinin tartışma dışı kalmaları anlaşılabilir bir durum değildir.

Bu çerçevede mesela Kur'an'ın tarihselliği başta olmak üzere geniş Müslüman kitlelerin zihinlerini meşgul eden problemlerin yol açtığı soru işaretlerinin giderilmesi konusunda tefsircilerin konuşma ihtiyacı ortadadır. Bu doğrultuda ülkemizde sahipsiz bir Kur'an algısı oluşması yönünde problemler ve çözümleri konusunda bir kısım raporlar sunması bu toplantılardan beklenen bir durumdur.

Bu toplantıların adında, her ne kadar "tefsir akademisyenleri koordinasyon toplantısı" ibaresi olsa da, toplantıya katılanlar bilir ki burada koordinasyondan daha ziyade bilimsel meselelerin tartışıldığı statik ve durağan sempozyum ve panelleri andırmaktadır. Oysa kanaatimizce bu toplantılar daha dinamik ve üretken toplantılar olmalıdır.

Ayrıca bu durum ilim adamlarının, master ve doktora başta olmak üzere bilimsel sorunlar ve akademik meselelerin dışına çıkılmamasını herhalde gerektirmez. Bütün bu sayılanların muhatabı bu toplantılar değildir diyenlere karşı, en azından bu toplantılarda bunun adresine işaret edilebileceğini hatırlatmak yerinde olmaz mı?

Şimdi genel bir değerlendirmeye geçmeden, bu toplantılarda dile getirilen konuları ve toplantı gündemlerini kısaca hülasa etmek, konu üzerinde serbest düşünmeyi kolaylaştıracaktır.

Tefsir Anabilim Dalı Koordinasyon toplantılarının ilki 2005 senesinde Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde gerçekleştirildi. Konu başlığı: "Tefsir Anabilim Dalı Koordinasyon Toplantısı ve Tefsir Anabilim Dalı Eğitim-Öğretim Problemleri Sempozyumu'dur [1].

Beklenti ve heyecanın yüksek olması nedeniyle olsa gerek, ilk toplantıda; Tefsir ve Kur'an araştırmaları alanında yayın yapan (Tefsir Araştırmaları adıyla) bir dergi çıkarılması, en azından internet ortamında ortak bir platform oluşturulması, Kur'an ve Tefsir Araştırmaları Enstitüsü kurulması gibi somut öneriler büyük ilgi ve destek gördü. Ayrıca bu toplantıların sonunda heyet tarafından hazırlanan sonuç bildirisi yayınlanması da karara bağlanır. Bu toplantıda ilahiyat fakültelerindeki tefsir derslerini problemleri ve bunlara çözüm önerileri başta olmak üzere ders kredilerinin artırılması, öğrencilerin Arapça tefsirlerin yanı sıra Türkçe tefsir tercüme ve konulu tefsir çalışmalarına yönlendirilmesi, öğrenci kontenjanlarının artırılması gibi konular ele alınır [2].

Bir sonraki toplantı bu toplantıların bilimsel toplantılar olduğu ve olacağı belli oldu. Üç oturumda gerçekleşen "Kur'an Tasavvuru Problemi" başlıklı konu bunun kanıtıydı. Elbette yine bölüm sorunlarına, Tefsir eğitim öğretim problemlerine yer verildi. Burada öğrenci sayılarının azlığı, ikinci öğretim ve meslek yüksekokullarının kapatılmaması, öğretmenlik bölümlerinin eğitim fakültelerine devri, hazırlık sınıflarının yeniden açılması, İlahiyat fakültelerine ortak program hazırlanması ve Diyanete danışılması gibi başlıklar dile getirildi. Ders dağılımı, ders içerikleri ve Kur'anı anlama ve yorumlamadan kaynaklanan sorunlar da konuşuldu.

2008 yılında Marmara İlahiyat Fakültesi tarafından düzenlenen toplantının başlığı ise "Tefsirin Geçmişi ve Geleceği"ydi. Burada özellikle Tefsir sahasındaki tekrarlar sorun olarak ortaya kondu. Bu toplantıda pek alışık olunmayan farklı bir format uygulandı. İki ayrı grup halinde "çalıştay"lar yapıldı. Bu "çalıştay"lar aslında toplantıların üst başlığında yer alan koordinasyon işini masaya yatırıp, çözümler aradı. Uzun tartışmalar, problemler, öneriler ve çözüm adına somut şeylerden bahsedildi. Bu çalıştaylar da belki de en dikkat çeken konu ise tefsir usulünden kültürün ayıklanması ve ilahiyat fakültelerinde okutulan usulün tefsir usulü olmadığı, bu nedenle de Tefsir Tarihi ve Kur'anı Anlama Metodolojisi olmak üzere iki dersin konulmasıydı. Bu toplantıda önemli olan bir diğer husus da rapor yayınlaması olmuştu[3].

Erzurum'da yapılan toplantıda format artık bilimselliğin ön planda olması şeklinde netleşmiş oldu. Toplantının ana konusu "Kur'an-ı Kerim Işığında İnsani ve Sosyal Gelişim". Bu başlık etrafında tebliğler sunuldu, müzakereler yapıldı. Ancak burada bir eleştiri yapmak isteriz. Bu tarz bilimsel toplantıların bir çıkması, 3 ya da 4 tebliğ ile onları müzakere eden bir o kadar bilim adamı ile sınırlandırılması. Oturumun sonunda birkaç katılımcının daha soru cevap ile eklenmesi halinde bile toplantıya katılan 150 kişilik akademisyen ve ilim adamının aktif olarak toplantıya katılmaması gibi bir netice vermektedir. Ayrıca çalıştaylar ve onun tabii bir sonucu olan rapor hazırlama ve sunma geleneği bu toplantı da devam etti. Bu raporlarda kanaatimizce en dikkat çekici olan konu; Bologna sürecinde tefsir derslerinde kalite güvencesinin sağlanması için tanımlanmış kalite göstergeleri" başlıklı rapordur. Yine bu raporlarda tefsir alanının lisans, yüksek lisans ve doktora kriterlerini belirlenmesi önemliydi[4].

Konya'da yapılan toplantının konusu "Bir Müfessir Olarak Muhammed b. Cerir et-Taberi Sempozyumu" idi. Öyle anlaşılıyor ki, Konyadaki toplantı ile koordinasyon toplantısı daha bir gölgede kaldı. Tam bir bilimsel sempozyuma dönüşmüş oldu. Çünkü toplantıya konu edinen Taberi bir müfessirdir. Yani tarihi bir figürdür. Koordinasyon gibi daha güncel ve yaşanan anla ilgili bir toplantının konusu olamayacağı

kanaatindeyiz. Benzer toplantılar fakülteler ya da sivil kuruluşlar tarafından yapılabilirse de akademisyenlerin daha iyi koordine edilmesini amaçlayan toplantıda konu başlığı olmamalıydı. Her ne kadar toplantının son bölümünde “Tefsir Anabilim Dalının Meseleleri” ihtisas toplantısı düzenlense de bu iki toplantının arasına “Kuranı Anlamaya ve Yaşamaya Doğru” başlıklı bir başka bilimsel panel konulması toplantının adı ile çeliştiğini söylemek gerekir.

Bu toplantıda münferit ve somut tekliflerden biri şu oldu: Merkezi İzmir’de olacak ve kısa adı TADER olan, “Tefsir Akademisyenleri Derneği” ismiyle bir dernek kurulması karara bağlandı. Buna göre katılımcı tüm hocaların katılmalarını hedefleyen bir davette bulunuldu. 16 sayfadan meydana gelen derneğin tüzüğü ise katılımcılara dağıtıldı. Derneğe giriş ücreti 10 TL olup aylık 5 TL olarak belirlenmişti. Ayrıca dernek faaliyetlerine yardımcı olmak üzere www.Tader.Biz ismiyle bir de web sitesi oluşturulduğunu duyurusu yapıldı. Ancak sonra ki yıllarda görüleceği üzere bu somut adım ne yazık ki bir sonraki toplantıya kadar bile sürmedi ve teklif edildiği yerde kaldı.

2011 arasında İstanbul İlahiyat Fakültesi ev sahipliğinde gerçekleşen toplantının üst başlığı 8. Türkiye Tefsir Akademisyenleri Buluşması şeklinde değiştirildi. Ancak bilimsel sempozyumdan vazgeçilmedi. Bu buluşmanın bilimsel konusu, “Kuranın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Bütün Yönleri İle Kuran Öncesi Mekke Toplumunu” idi. Sempozyumun koordinasyon toplantılarının önüne geçirdiğini, adının da buna göre yeniden dizayn edildiği anlaşılıyordu. Hatta bilimsel sempozyum o kadar öne çıktı ki üç gün boyunca aynı konu konuşuldu: Yani Hz. Peygamberin vahiy gelmeden önce “dalalette olma” meselesi tartışmaların odak noktasını oluşturdu.

Ancak kapanış bölümünde alanla ilgili sorunlara eğilmek mümkün olabildi. Kapanış bölümü genel değerlendirme ve tefsir derslerinin problemlerine ayrıldı. Bu bölümde kayda değer tekliflerden biri şuydu: Kuranı anlamada yargılayıcı, sorgulayıcı, anlayıcı şeklindeki üç yaklaşımdan en yararlı ve alınması gerekenin anlayıcı metot olduğudur. Yıllardır üzerinde durulmasına rağmen henüz bir anlama metodumuzun oluşturulmamış olması başlıca eleştiri konusudur.

Koordinasyon toplantılarının sonuncusu ise geçtiğimiz yıl Çorum’da gerçekleştirildi. Bilimsel sempozyumdan vazgeçilmeden, 9. Tefsir Akademisyenleri Koordinasyon Toplantısı adıyla yeniden eskiye dönüş işareti verildi. Belediyesi’nin sponsorluğunda, Çorum İlahiyat Fakültesi tarafından düzenlenen toplantının konusu “Kuran Nüzûlünün Mekke Dönemi” idi. İki gün boyunca 8 oturumda sunulan yaklaşık 24 adet tebliğ ve bunların müzakereleri ardından son bölümde yine tefsir Anabilim Dalı’nın sorunlarına temas edildi. Yaklaşık 200’ün üzerinde katılımcı hocanın hazır bulunduğu toplantı farklı üniversitelerden Tefsir

Anabilim Dalı hocalarının katılımı ile gerçekleşti. Emekli bazı hocaların da geldiği gözlenen toplantı tanışma, kaynaşma ve son bir sene içinde yazılan makalelerin ve kitapların müzakere edildiği, Kuran-ı Kerim ve onun tefsir meseleleri ile ilgili verimli bir zemin oluşturulmuş oldu.

Bugüne kadar yapılan söz konusu toplantıların geneline bakıldığında toplantıların hem içerik hem de biçimsel yönü üzerinde ilk akla gelenleri şöyle sıralamak mümkün görünmektedir:

Öncelikle bu toplantıların çoğunun büyükşehir belediyeleri tarafından sponsore edildiği dikkat çekmektedir. Kanaatimizce artık bu sorun bir şekilde aşılmalı. Zira zamanın çok değerli olduğu böyle toplantılarda açılış konuşmalarının (biraz da sponsorların reklam alanı haline gelmesi nedeniyle) uzaması bazen de yersiz ve gereksiz referanslar neredeyse yarım günü heder etmektedir. YÖK yasasının toptan tartışıldığı bir dönemde ilahiyat fakültelerinin senede bir defa yapacağı böylesi ilmi toplantılara ödenek ayırması, üniversitelerin başlıca görevleri arasındadır.

Öte yandan ilgi alanı belediye ve çevre olmayan sivil kuruluşlar arasından vakıf, dernek, cemaat ve STK’lar ile işbirliği yapılabilir. Özellikle genel ilgi alanları İslami ve ilmi konular başta olmak üzere sosyo-kültürel meselelere ilgi duyanların bu toplantılara sponsor olmaları daha faydalı ve anlaşılabilir olacaktır. Benzerlerinin yapıldığı toplantılar (İSAM, İSAV, Ensar, İlim Yayma gibi kuruluşların düzenledikleri), buna örnek olarak gösterilebilir.

Değerlendirme başlığı altında iki şey yapmaya çalışacağız. Bunlardan biri, Tefsir Anabilim Dalında verilen eğitim ve öğretimin sorunları ve bu sorunlara getirilen çözüm önerileri olacaktır. Diğeri de Tefsir koordinasyon toplantılarının kendi sorunları ve bunlara getirmeye çalışacağımız çözüm teklifleridir. Önce söz konusu koordinasyon toplantılarında dile getirilen sorunları maddeler halinde sıralayacağız. Sonra da çözüm ve öneriler bölümünde konuyu değerlendirmeye çalışacağız. Ayrıca en sonunda da konuyu genel manada bir değerlendirmeye tabi tutacağız.

II. TEFSİR ANA BİLİM DALININ BAŞLICA SORUNLARI

Tefsir koordinasyon toplantılarında dile getirilen sorunlar/problemlerin doğrudan ve dolaylı olarak iki yönü bulunmaktadır. Yani bu sorunların bazıları, İlahiyat fakültelerinin hatta yükseköğretim sistemimizden kaynaklanan sorunlardır. Bazıları da doğrudan alanla ilgili sorunlardır. Yine bu sorunlardan bazıları koordinasyon toplantılarının sorunlarıdır, bazıları da alana ait eğitim ve öğretim sorunlarıdır. Şimdi bunların neler olduğunu maddeler halinde bakalım:

1. Öncelikle genelde İlahiyat Fakültelerinin eğitim ve öğretim programlarındaki sorunlar aynı zamanda Tefsir Anabilim Dalının da sorunudur.
2. İlahiyat fakültelerinde (DİKAB bölümleri de dâhil) halen okutulmakta olan tefsir derslerinin kredi sayıları yetersizdir. Özellikle DİKAB bölümlerinde dört yıllık eğitimin içerisinde sadece 2 saatlik bir tefsir dersinin olması ciddi bir sorundur.
3. İkinci öğretim ciddi bir sorun olarak devam etmektedir.
4. Tefsir Usulünden kültürün ayıklanmasının gerekliliği ortadadır.
5. Bazı İlahiyat fakültelerinde hala Kıraat bilimi, Tefsir Anabilim dalı altında ele alınmaktadır.
6. Lisansüstü çalışmalarda özellikle tez konularında yeterli bir bilgi akışının olmaması nedeniyle alanda giderilmesi gereken ciddi bir boşluk gözlenmektedir.
7. Her ne kadar sivil kuruluşların faaliyet ve çabaları olsa da Tefsir akademisyenlerinin bulunduğu Kuran ve Tefsir sahasında “Tefsir Araştırmaları” adında bir derginin bulunmaması bir sorundur.
8. Aynı şekilde iletişim ve haberleşmenin alabildiğine yaygın kullanıldığı ortak bir alan olan web sitesi eksikliği kendisini her geçen gün hissettirmektedir.
9. Yine özellikle dinimizin birinci kaynağı olan yüze kitabımız Kuran-ı Kerim’in akademik ve ilmi anlamda ele alıp inceleme ve araştırmalar yapacak, raporlar, makaleler ve yayınlar yapacak bir enstitü eksikliği ciddi anlamda kendini hissettirmektedir.
10. Bu tür toplantıların gerek ülkemizin akademik hayatına gerekse akademisyenlerimizin akademik hayatlarına katkısı açıktır.
11. Koordinasyon toplantılarını her sene bir üniversitenin İlahiyat Fakültesinin üstlendiği görülmektedir. Bugüne kadar ki süreçte fakülteler, toplantılara sponsor olarak daha çok belediyelerin verdiği hizmetten yararlanmaktadırlar. Kanaatimizce bu da bir sorundur ve bir önce bu sorunun giderilmesi yönünde çabalara ihtiyaç vardır.
12. Öncelikle koordinasyon toplantılarını teorik olarak bir fikri takip içinde seyretse de pratikte alınan kararların uygulanması konusunda bir kısım sıkıntılarla karşı karşıya kaldığı görülmektedir
13. Daha birinci seneden itibaren telaffuz edilen enstitüleşme, dernek kurma, dergi çıkarma,

internet sitesi kurma gibi somut adımlarda ne yazık ki bir gelişme olmadığı gibi bu tür anlık heyecanla alınan kararlar gelecekte yapılan yeni çalışmaların önünü tıkamaktadır.

14. Görebildiğimiz kadarıyla Tefsir akademisyenleri koordinasyon toplantılarında (diğer alanlarda da görüldüğü üzere) bazı tekrarlar gözlenmektedir. Aynı konu üzerine birbirinin tekrarı meseleler sıkça dile getirilmektedir.
15. Bu tür tekrarları önlemenin yolları üzerinde durulmamaktadır. Söz konusu toplantıların sabit bir sekreteryaşının olmaması bir eksiklik olarak görülmektedir. Zira alınan kararların takip ve sürdürülebilir olması aktif bir sekreteryanın çalışmasına bağlıdır.
16. Her yıl bir fakültenin uhdesine verilen bu toplantılar güzel bir uygulama olmakla birlikte, her bir fakültenin o yılı kurtarmanın telaş ve yoğunluğu içinde bütünlüğü göz ardı edilmektedir. Oysa başarı ve muvaffakiyet devamlılıktadır.
17. Diğer yandan toplantıların katılımcıları her sene aynı akademisyenler olmakla birlikte toplantıyı % 10'luk oranda yeni katılımcılara açmak faydalı olabilir. Bunu sağlamanın yolu da en azından doktora yapan genç akademisyen adaylarının toplantılara katılabilme imkânını sağlanmasıdır. Aslında bunun için ortada bir engel görünmüyor. Ama uygulamada toplantının her sene ayrı bir şehirde yapılması, ulaşım ve konaklama yönüyle önemli bir engeldir.
18. Yine görebildiğimiz kadarıyla alanın problemleri dile getirilirken hep belli konular etrafında yoğunlaşmaktadır. Bu açmazın bertaraf edilmesinin yolları üzerinde yeterince kafa yorulmadığı görülmektedir. Oysa bu açmazdan bir an önce kurtulmak gerekmektedir.

III. TEFSİR ANABİLİM DALININ SORUNLARI ÜZERİNE ÇÖZÜM TEKLİFLERİ :

Tefsir koordinasyon toplantıları özelinde dile getirilen sorunları baz alarak alanla ilgili dile getirilen sorun ve problemlere dair çözüm önerilerini de madde madde sıralamak istiyoruz:

1. Öncelikle koordinasyon toplantılarının, adına uygun bir işlev kazanması sağlanmalıdır. Bu toplantılarda sanki iki iş birden yapılmaya çalışılmaktadır. Hem ilmi bir sempozyum tertip edilmekte hem de koordinasyon toplantısı gibi iki ayrı iş yapılmaktadır. Oysa adından da anlaşılacağı üzere bu toplantılar bir sempozyum değil koordinasyondur. Tefsir Anabilim Dalının sorunlarının konuşulduğu ya da konuşulması gereken bir toplantılar serisidir.

2. Gerek lisans seviyesinde gerekse lisansüstü eğitimde Arapça tefsirler kadar Türkçe tefsir ve meallere yer verilmelidir.
3. Koordinasyon toplantılarında (özellikle ilk yıllarda) dile getirilen öğrenci kontenjanlarının artırılması büyük ölçüde giderilmiştir.
4. İlahiyat fakültelerinde ortak program hazırlanması ve bunun için Diyanetten danışmanlık hizmeti alınmalıdır.
5. İlahiyat fakültelerinde gerek lisans gerekse lisansüstü eğitimde (yüksek lisans ve doktora) Kuran mealinin en az bir defa mutlaka bitirilmesi sağlanmalıdır.
6. Ulumü'l-Kuran sahasının çok geniş olması nedeniyle Tefsir Usulü kitaplarının okutulması gerekmektedir.
7. İlahiyatlarda kısa tefsir özelliğine haiz, mutlaka bir Kuran mealî öğretilmelidir.
8. Tefsir derslerinin diğer disiplinlerle uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.
9. Lisansüstü dersler arasında bir de Kitab-ı Mukaddes dersi okutulmalıdır.
10. Öğrencileri lisansüstünde sınav yerine seminer vermeye teşvik edilmelidir.
11. Lisansüstü derslerinde; karşılaştırmalı tefsir metinleri, yazma tefsirlerin okutulması, Kuran beleğatı, Kur'anı anlamada yöntem, yorumlama tekniği, konulu tefsir, Kuran semantiği, disiplinler arası diyalog dersleri verilmelidir.
12. Özellikle lisan üstünde öğrencilerine yönelik, çalışacakları teze uygun dersler verilmelidir.
13. Hocaya göre değil, öğrenciye göre ders seçimi sağlanmalıdır.
14. Hazırlık sınıflarına mutlaka takviye Kur'an-ı Kerim dersleri konulmalıdır.
15. Temel İslam Bilimleri dersleri imkân ölçüsünde Arapça okutulmalıdır.
16. Yüksek lisans, doktora ve doçentlik gibi akademik süreçteki sınavlar için bir Batı dili yanı sıra Arapça da baraj olarak kabul edilmelidir.
17. Bologna sürecinde tefsir dersleri müfredatının uyumlu hale getirilmesi sorunu biran önce giderilmelidir. Bu sorunun lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde kriterlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Buna göre lisans seviyesinde; Kur'an'ın ana konularını bilmek, Kur'an'ı bir mealinden baştan sona okumak, tefsir tarihinin gelişimini bilmek. Yüksek lisans seviyesinde; araştırma tekniklerini bilmek, bibliyografyayı tanımak, tefsir problemlerini

analiz etmek, tefsir metinlerini mukayeseli okuyabilmek. Doktora seviyesinde ise geçmişten günümüze tefsir problemleri hakkında ileri düzeyde bilgi sahibi olmak, Kuran ayetlerini hayatın içinde anlamlandırabilmek, alana interdisipliner yaklaşabilmek, bir tefsir yöntemini uygulayıp özgün bir çalışma ortaya koyabilmek gibi çalışmalar başta gelmektedir.

18. Koordinasyon toplantılarda dile getirilen konuların çoğu gerek yüksek lisans tezlerine gerekse doktora tezlerine yansımamaktadır. Özellikle tefsir sahasında yapılan çalışmaların daha koordineli ve verimli bir hale gelmesinin temel şartlarından biri, son senelerde dikkat çeken anabilim dalı koordinasyon toplantıları ve alanla ilgili dile getirilen bu sahada ki sorunların biran önce giderilmesidir.

IV. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ülkemiz İlahiyat fakültelerinde dinimizin birinci kaynağı olan Kuran ve onu temel alan Tefsir ilmi etrafında yapılan akademik çalışmalar (özellikle yüksek lisans ve doktora tezleri) ve bunların genel durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu makale ile yapmaya çalıştığımız, tefsir alanına yönelik, daha verimli ve seviyeli çalışmalara küçük de olsa bir katkıda bulunmaktır. Hemen belirtelim ki bu sahada niteliksel ve analitik çalışmaların eksikliği kendisini derinden hissettirmektedir. Diğer disiplinlerde örnekleri sıkça görülen bu yöntem ne yazık ki tefsir alanında gözükmemektedir. Bu nedenle bu çalışmanın farklı yönlerden ele alınıp geliştirilmesine ve başka akademisyenlerin de bu sahada düşünce üretmesine ihtiyaç vardır.

Ancak şunu da rahatlıkla söyleyebiliriz ki Türkiye'de İlahiyat fakültelerinde yapılan Tefsir çalışmaları ve dinimizin birinci kaynağı Kur'an-ı Kerim üzerindeki araştırmalar artan bir ivme göstermektedir. Bu durumun ülkemiz açısından (ayrıca irdelenmeye değer) önemli ve bir o kadar sevindirici bir gelişme olduğunu düşünüyörüz.

Özellikle son dönemde Kuran ilimleri ve Tefsir Usulü ile alakalı eserlerin sayısında büyük bir patlama yaşanması ülkemiz açısından oldukça sevindirici bir durumdur. Kur'an'ın doğru anlama ve yorumlanması hususunda metot ve usulün son derece önemli olduğunu açıklar. Bu durum dikkate alınacak olursa usul çalışmalarının Kur'an'ın doğru anlaşılmasında sağlam bir zemin meydana getireceği de ortadadır. Yine sevindirici bir başka nokta ise şudur; Bazı İlahiyat fakülteleri tefsir bölümlerinin üretkenliği ve verimliliği yanında özellikle öğretim üyeleri arasında doçentlik ve profesörlük gibi akademik ilerlemeye paralel olarak verimlilik ve üretkenliğin doğru orantılı olarak artması dikkat çekmektedir.

Hiç şüphe yok ki böylece son senelerde artış gösteren İlahiyat fakültelerinin sayısının artmasına paralel olarak diğer sahalarda olduğu gibi Tefsir sahasında yapılacak çalışmaların akademik değerinin de artacağı ve çok daha önemli eserlerin vücuda geleceği umulabilir. Ayrıca her geçen gün artmakta olan İlahiyat fakültelerinin sayısı bundan sonraki akademik çalışmalara daha büyük bir hız vereceğini söylemek şaşırtıcı değildir. Küçük çaplı bu alan araştırmasında ulaşılabildiklerimizi değerlendirmeye tabi tutmaya çalıştık.

Belirtmek gerekir ki, Tefsir akademisyenleri koordinasyon toplantılarının geldiği nokta ümit vermektedir. Bu ümit boş bir ümit değildir. Bu toplantılar gerek yüksek lisans ve doktora tezlerinin muhteva ve içeriğini gerekse Tefsir alanında yapılmakta ve yapılacak olan çalışmaların seviyesini oldukça yükseltecek görünmektedir. Çünkü bu toplantıların bir kısım eksikleri olsa bile özellikle genç akademisyenlerin alana katılımıyla çok daha ileri seviyelere götürüleceğine kuşku yoktur.

Son bir noktaya daha temas ederek yazımızı bitirmek istiyoruz: Dile getirmek istediğimiz konu, tefsir koordinasyon toplantılarında görülen önemli bir eksikliğe değinmek olacaktır. Hiç şüphe yok ki ülkemizde tefsir ve Kur'an üzerine yapılan çalışmalar, hem nicelik hem de nitelik yönünden son yıllarda büyük bir artış göstermiştir. Ancak yine de alanda boşluklar söz konusudur. Mesela tefsir sahasında İslam dünyasında yapılan çalışmaları yakından takip ediyoruz. Batı'da yapılan çalışmalardan anında haberdar oluyoruz. Gerek çeviriler gerekse eleştirel makaleler ve değerlendirme yazıları ile hemen bilgi sahibi olabiliyoruz. Ayrıca Sovyet Birliğinin dağılmasının ardından özellikle Orta Asya Cumhuriyetleri başta olmak üzere Asya coğrafyasında yapılmış ve yapılmakta olan çalışmalardan da haberdar olmaktayız. Ancak mesela Afrika'da ya da pasifik ülkelerinde yapılan Kur'an araştırmaları ve tefsir çalışmaları bizim çalışmalarımızda en küçük bir dipnotla bile kendine yer bulamıyor olması düşündürücüdür. Bu sorunun başlı başına koordinasyon toplantılarında ele alınması gerekmektedir. Bu, büyük bir açmaz olarak görünmektedir. Küreselleşen dünyaya tefsir akademisyenlerinin de ayak uydurması gerekliliği ortadadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1] Çalışkan, İsmail, 1. Tefsir Anabilim Dalı Koordinasyon Toplantısı ve Tefsir Anabilim Dalı Eğitim –Öğretim Problemleri Sempozyumu (11-12 Haziran 2005 Van), Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, X/1, 273-277.
- [2] Çalışkan, İsmail, Tefsir Anabilim Dalı II. Koordinasyon Toplantısı, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, X/2, 2006, 469-474.
- [3] Çalışkan, İsmail ve Yusuf Alemdar, İlahiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı V. Koordinasyon Toplantısı,

Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XII, I, 2008, sayfa: 495-500

- [4] Çalışkan, İsmail, Tefsir Anabilim Dalı VI. Koordinasyon Toplantısı Günlüğü, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XIII/1, 2009, 341-345

Faruk TUNCER

faruktuncer@gmail.com

He is a Assist. Prof in Marmara University Divinity School. His research interests consist of Qur'an, Tafseer, Hadith and Tasawwuf.